

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yesha'yah

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 5567 [1806/1807]

7א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9839

ישעיה לג

קכא

לג (א) הוֹי שוֹרֵד וְאַתָּה לֹא שָׂדוּד וּבִגְדוֹ וְלֹא יִבְגְּדוּ בְּךָ בְּהַחֲמָהּ
שוֹרֵד הַיֵּשֶׁד רֹגֵשׁ אַחַר שׁוֹרֵק כְּנִלְחָה לְבִגְדוֹ יִבְגְּדוּ בְּךָ : (ב) יְהוּה
הִגְנוּ לָהֶם קוֹיָנוּ יְהוּה זְרָעַם לְבַקְרִים אֶף יִשְׁוּעַתָּנוּ בְּעַת צָרָה : (ג) מְקוֹל
הַמּוֹן נִדְרוּ עַמִּים מִרְמָמָהּ נִפְצוּ גוֹיִם : (ד) וְאַסֵּף שְׁלֵלְכֶם אֶסֶף
הַחֲסִיל כְּמִשְׁק גְּבִים שִׁקָּה בּוֹ : (ה) נִשְׁגָּב יְהוּה כִּי שָׁכַן מְרוֹם מֵלֵא
צוּן מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה : (ו) וְהִדְרָה אֲמוֹנֵת עֲתִידָה חֶסֶן יִשְׁוּעַת הַחֲכָמָה

ורעת

ר ש י

לג (א) הוֹי הַחַיִּיב שֶׁאֵתָּה שׂוֹדֵד תִּמְיֵד וְאַתָּה לֹא שָׂדוּד וּבִגְדוֹ אֵתָּה תִּמְיֵד וְאִין
אֵתָּה בְּגָדְךָ וּבִזְוֹךְ : כִּתְיִמְךָ • לַהֲיוֹת שׂוֹדֵד כְּנִלְחָתְךָ שְׂדִידְתְךָ כְּאֹתָם שְׂנֹזְרָה
גִּזְרָה עֲלֵיהֶם לַהֲיוֹת שׂוֹדֵדִים עַל יַדְךָ תּוֹשֵׁד : כְּנִלְחָתְךָ לְבִגְדוֹ • מִנְחָס חִיבֵר כְּנִלְחָתְךָ
עַם וְלֹא יֵטֵה לְאַרְץ מְנַלֵּס (חִיּוּב ט"ו) בְּחֶלֶק אֶחָד וּמְנַלֵּס הַיּוֹם הַרְחֹשֶׁנָּה צוֹ יִסוֹד
נוֹפֵל כְּמוֹ מ"ס שֶׁל מֵאֵמֶר וְשֶׁל מַדַּע וַיִּתְּקֵן לַהֲיוֹת (כָּל) לְשׁוֹן כְּלִיּוֹן לְפִי הַעֲנִיךְ •
כְּנִלְחָתְךָ לְשׁוֹן כְּנִלְחָתְךָ • וְלֹא יֵטֵה לְאַרְץ מְנַלֵּס כְּלִיּוֹן הַכְּנֹז עֲלֵיהֶם לֹא יֵטֵה לְאַרְץ
לַהֲיוֹת צֶטֶל וְהוֹלֵךְ אֶלֶף הוֹלֵךְ וְחֹזֵק : (ב) הִיֵּה זְרוּעַם • שֶׁל שְׂדוּדִים צִיד הַשׂוֹדֵד :
לְבַקְרִים • מוֹדֵי יוֹם יוֹם כִּשְׁהוּא מֵיֵזֵר לַהֵם אֶף יִשְׁוּעַתָּנוּ תִּהְיֶה צַעַת זָרָה :
(ג) מְקוֹל הַמּוֹן הַבָּא מִלְּפָנֶיךָ נִדְרוּ עַמִּים עַד הֵנָּה כִּשְׁהַפְלֵחַת לְנוּ נִיִּסֶיךָ :
(ד) וְאֹסֶף שְׁלֵלְכֶם • זֶה מוֹסֵב עַל כְּנִלְחָתְךָ לְבִגְדוֹ יִבְגְּדוּ בְּךָ וְאֹסֶף שְׁלֵלְכֶם חֲתָם
הַבִּגְדִים אֵת עַמִּי בְּבֵא פְקוּדֵתְכֶם יִבְזוּ אֶתְכֶם שְׂאֵרֵית עַמִּי וַיִּחַסְפוּ שְׁלֵלְכֶם כְּאִסִּיפַת
חֲסִיל שְׂאֹסֶף לֹא תִבְוָהָה בְּקֶקֶל לֹא אֶחָד לַעֲנֵמוּ אֶף כֹּהֵן יִבְזוּ אִישׁ לוֹ : כְּמוֹשֶׁק לְגַצִּים
שׁוֹקֵק • כְּקוֹל נְהַם מֵיִם הַנְּחַסְפִים וּנּוֹפְלִין גְּנִיזִים בְּנֶהֱם כֵּן יִנְהַגוּ הַבָּחִים לְשִׁלּוֹל
וּלְבַח • מוֹשֶׁק לְשׁוֹן נְהַם כְּמוֹ (מִשְׁלֵי כ"ח) אֲרִי נוֹהֵם וְדוֹב שׁוֹקֵק • כֵּן מוֹשֶׁק חֲרוֹל
(יִוָּחַל צ') כִּשְׁהַרּוּחַ מוֹנֵשֶׁנֶת בְּחֲרוּלִים וְהֵם מֵכִים זֶה עַל זֶה נוֹתְנִים קוֹל וְכֵן צַעִיר
יִשׁוּקוּ (צַפְנִיִּים צ') : גְּנִיזִים • כְּמוֹ לַחֲשׂוֹף מֵיִם מוֹגֵבָה • וְרִבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּהוּ בְּאֵגְדַת
חֶלֶק בְּבִחַת חוֹכְלוֹסֵי סִנְחָרִב : (ה) כִּי שׁוֹכֵן מְרוֹם • הִרְאֵה גְבוּרָתוֹ שֶׁהוּא רֵם
עַל כָּל וִידוֹ עַל הַעֲלִיּוֹנָה : (ו) וְהִיֵּה אֲמוֹנֵת עַתְדָּךְ וְגו' • וְהִיֵּה לְךָ לְחוֹסֵן יִשְׁוּעַת
וְלַחֲכָמָה

מכלל ינפי

אשפט , כתרנונו וישרון במדברא עבדן דינא ועבדין זכותא בכרמלא יתבין : (יט) וברד ,
פועל עבר שהוא חנין קע"ן וסביו פת"ח מענין ברד , ואם היה שם היה בלוי קמון : ברדח ,
שם כמו ברד בפלס דבגת , ופירושו כשיברד לא יפול הברד בעיר ולא על הזרעים כי אם
ביערות שלא יזיק להם , וכן בשפלה תשפל העיר , רוצה לומר כל שפל שיהיה בעיר לא יהיה
כי אם בשפלה כלומר שלא תשפל ותרד העיר מגדולתה לעולם ולא יזכור אדם בה שם שפל כי
אם על השפלה שהוא העמק : (כ) על כל מים , על כל מקום מים , כי בכל מקום שתדעו
קמנאו מים : משלתו , ענין התרת הדבר מאין עוצר כלומר מרוב התבואה ישלמו השוד
והקמור לרעות בשדות התבואה ויתירו אותם ללכת כאשך ירבו ולא יחשו :

לג (א) כהחיתך

ישעיה לג

וְדַעַת יִרְאֵת יְהוָה הִיא אוֹצְרוֹ : (ז) הֵן אֲרָאֲלֶם צַעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכִי
 שְׁלוֹם מִר יִבְכְּיוּן : (ח) נִשְׁמֹו מִסְּלוֹת שִׁבְת עִבְר אֶרֶח הַפֶּר בְּרִית
 מֵאֵס עָרִים לֹא חָשַׁב אָנוּשׁ : (ט) אֲבָל אֲמַלְלָה אֶרֶץ ק"מ צ"ב ב"ק
 הַחֲפִיר לְבָנוֹן קָמַל פַּחַח כִּאֲחַנַּח רָיָה רַחֲשָׁרוֹן כְּעַרְבָה וְנֶעַר בְּשׁוֹן
 וְכַרְמֵל : (י) עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יְהוָה עֲתָה אֶרְוֹמֶם קמ"ז ב"ק
 עֲתָה אֶנְשֵׂא : (יא) הִהָרֹו הַשֵּׁשִׁי הַלְדִּנְקֵשׁ פַּחַח כִּאֲחַנַּח רוּחְכֶם אִישׁ
 הֶאֱכַלְכֶם : (יב) וְהָיוּ עַמִּים מְשֻׁרְפוֹת שִׂיד קוֹצִים בְּסוּחִים בְּאִישׁ
 יצתו

ר ש " י

ולחכמה ודעת את אשר תאמן לבוראך עתים שקצץ לך לתרומת ומועשרות בעת
 הפרשתן ללקט שכחה ופיאה בעתם לקיים שמיטין ויובלות בעתם : יראת ה'
 שתירא מלפניו היא חוגר שוב להפתח לך מאתו על ידה • ד"א חמונת עתך את
 שהחמונת בהקב"ה בעתים שעברו עליך ונפית ליטעו היה לך לחופן : (ז) הן
 חראלם זעקו חוגה • היה הנביא מתנבא נחמות ואמר שהפורענות כבר חללה
 ומועתה חקום ואנשא לגאלם • הן על חראלים שלהם הוא המזבח כבר זעקו וספרו
 בחוונתם וברחובותם נצבי ונהי : מלאכי שלום • ומלאכי שליחותם שהיו רגילין
 לבשר שלום מר יבכיון ואומרים נשמו מוסילות שבת עובר אורח : (ח) הפר •
 חויב ברית שכרת לישראל : מאס ערים • ביזה צעיניו כל שונא אינו חושב חנוש :
 (ט) חבל • ל' חבלות : קמול יבש נכרח : היה • לשון עבר הוא : השרון שם
 מחוז מרעה בהמות כמו ששנינו חלים ממוחז עגלים ושרון : כערצה • חורצה :
 ונער לשון תשנוק כמו (שמות י"ד) וינער ה' : (י) עתה חקום • מרוז רעות
 שעשה החויב לעמי לא אתאפק עוד עתה חקום וארומם ואנשא : (יא) חשש •
 מין מן דבר שנוח לידלק : רוחכם חש • מגופכם הנא רוח חש ותאכל החשש והקס :
 (יב) כסוחים קטונים כסוחים כמו (ויקרא כ"א) לא תזמר לא חכסח :
 (יג) רחוקים

מכלל יופי

לג (א) כהתימך, שרשו חמש ונא קל והיתה המ"ס ראויה להדגש ופירושו כהתימך •
 שודד תוסד כשתשלים להיות שודד תוסד אתה אחר כך : הושר, שרשו
 שדד והוא כחונ ב"ו עם הדגש : כנלחך, שרשו נלה • ומשפטו נהלחך נפלם כהנלחך •
 ונהעדר כה"א הטעלה הטעמה על כ"ף השמוש ונדגש הנו"ן לספרונה, ופירושו כהשלימך,
 וכן לא יטה לארץ מנלס שפירושו השלמתם וחכמתם : (ג) מרוטמחך נשור"ק : (ד) אסף,
 שם ענין קבון, ופירושו כאסיפת החסיל : כבנשה, שם מן הכפולים ונא בפ"ח מפני
 הסמיכות והראוי בתשמישו **מישהק** ונפלם **מישקל** אעפ"י שהדגש נס"א הטועל
 הוא שיטן לפתרון הכפל כמו **אקב** משפטו **אקבב** ושקק
 ציטוני מהקל • וענינם ענין ההליכה • בהתמדה כמו נן משק • ביתי
 אהוא

תרגום אשכנזי

קכב

ווייזוהייט אנד ערקעננטניס ; גאטטעס פֿורכט איזט דיון שאַץ . (ז) זיה ! איהרע
 העלרען יאממען אויף דען שטראסען , דעם פֿרידענס באַטען וויינען ביטטערליך .
 (ח) פֿערעדעט זינד דיא שטייגען , נימאנד וואַנדערט אויף דען שטראסען מעהר ;
 ער (דער פֿיינד) צערשטערעט דען בונד , שעצעט שטערטע גערונג , אכטעט
 דער מענשען ניכט . (ט) דאָן לאַנד טרויערט , וועלקעט היץ , לבנון איזט
 שענדליך צערהויען ; דער בליהענדע שרון — איינער וויסמעגלייך , בשן אונד
 כרמל איהרעס שמוקס בערויבט . — (י) „נון ערהעב' איך מיך , שפריכט
 „דער עוויגע , נון צייג' איך מיך האַך ערהאַבען ! (יא) איהר זייד שוואַנגער פֿאָן
 „שטראָה , געבערעט שטאַפּפעלן ; אייער אייפֿער פֿערצעהרט אייך , וויא פֿייער .
 „(יב) פֿעלקער גלייכען געבראַנגטעס קאַלק , אַכגערויענען דאָרנען אין לאָדערנע
 דער

ב א ו ר

וטוב לך , כי תשכון לנעמ וסאנן תחת ממשלת מלך אדיר , מביא ישועה לעמו , ומולך בחכמה ,
 ברעט ובתבונה . ויראת ה' , שתירא מאת יונר כל , ותלך בדרכיו , היא אוכרך , שתשען
 בו לעת זרה . חכמת . תי' במקום ה' הנקבה , כמו (למעלה מזה י"ד וי"ו) מכת בלתי סרה ,
 רועיו . אוצרו . כנוי נסתר תחת נוכח , וראה למעלה (כסוק ב') . (ז) הן יגו' יעתה ,
 יצויה הנביא את חורבן ארץ יהודה , בנוא מלך אשור , ואמר : אהה ! איך יילילו ויקונו גבורי
 יהודה בחובות וברחובות על שגר בת עמם , ושלוחי שלום , לבשר טוב , יבכו במר כפש על
 אדנין ארץ מולדתם . אראלם . גבוריהם , מענין שני אריאל מואב (שמואל ב' כ"ג כ') , וכן
 תהימתי . וד"ק בארו מענין מלאך , והביא ראיה מדברי רבותינו ז"ל במסכת כתובות (ק"ד
 ע"א) : אראלים ומטוקים וגו' , ולדעת רש"י ז"ל הוא המזבח , כמו (למעלה מזה כ"ט ב')
 כאריאל , והכשדי תרגום : הא כד אתגלי להן , כאלו המלה מורכבת מן אראה להם ,
 והבוחר יבחר . (ח) נשמו וכו' , הארץ נעזבת מיושביה , הארקות שוממות , י"י י"י י"י
 באין עובר ושנ , כי האויב , שהוא מלך אשור , הפך בריתו עם מלך יהודה , תשב עריוס
 נשבות , להחריבן , ולא ייקר דם אנוש בעיניו , רק יכרית אנשים לא מעט . (ט) אבל וגו' .
 על כן תאבל האדמה , כי תיבש ומיעף , מאין עובר אותה , ארזי לבנון הכהדרים יסלו בברזל ,
 ער שהיה מרשיה' לשמה ולתרפה , שרון , מיזור כלו מוסקה , פורח כנן ה' , ידמה למדבר
 ציה ושמה , ובגן וכרמל , הרים נחמדים בעיני כרי , בכרמים נעימים וסדות תבואה , יהיו
 בעריוס ורקים , כי ינצלו האויבים את עדים מעליהם . החפיר , ענין כלמה , כמו (תהלות
 ב') ופניהם אל יחפרו . קמל . נכרת , כמו (למעלה מזה י"ט וי"ו) קנה וסוף קמלו .
 גוער . ענין כיסוף והרקה , כמו (נחמיה ה') גם חזני נערת , והדומים לו . תל"א
 תרומתי כפי הענין . (י) עהה וגו' . פה עבר המליך הקדוש מזכור השממון אל מחזה נשמה
 שממה , ומה נעמה ומה נחמדה ההעברה הזאת ! כי יתעורר סוכן עד ממרומי שחקים ,
 יקרא אל הגוים הרשעים , הנרים על ירושלים , עיר קדשו : רב לכם , לשלול ולגזו עמי
 תלתי ! עתה אקום מכסאי , אשר נשמים ממעל , ואתרומם בהוד והדר , נשגבו ונעלה ,
 גקום נקמת עבדי מכס ! (יא) תהרו וכו' , אומר כנגד העמים , אשר במחנה מלך אשור ,
 יהיה המחשבה הריון , והמעשה לידה , והם חשבו ללכוד ירושלים , ולא עלה בידם , והנה
 מחשבתם הבל , וכל מעשיהם תוהו , וזהו חשוקס . (רד"ק) . חשש . כעון , כאשר הוא
 באין קדר . (ראב"ע) . רוחכם וגו' רוח קנאתכם , שקנאתם , להחריב ארץ יהודה , תבער
 יקרבכם , ותאכל אתכם כאל להבה , כי אין בכס כח , לעשות כאשר דמיתם . אש . חסר
 יף הדמיון . (יב) והיו וגו' . על מלאך ה' , שהכה במחנה אשור , וככה אותה המגפה
 שרפת אש , וכן למעלה (י"ד ט"ו) בפרשת לכן ישלח האדון , וגם הארכנו בפירושו .
 (ק"ק) . עמים וכו' . אותם העמים , אשר במחנה מלך אשור , יהיו כמו האכניס ,
 שארפים

תרגום אשכנזי

א דער פלאַטמע . (יג) הערט , איהר פֿערנען , וואָס איך טראַגט | ערקעננעט ,
 א איהר נאָהען , מיינע מאַכט ! (יד) אין ציון בעבען זינדער , שויער ערגרייפֿעט
 א היילער : „ווער פֿאַן אונס קאַן בייאַ פֿערצעהרענדעס פֿייער וואָהנען ? ווער
 א פֿאַן אונס ביזא עוויגער גלוטה ויך נידערלאַסען ? “ — (טו) ווער אין טוגענד
 א וואַנדערלֿיט , רעדליך שפּריכט ; ווער גערויכטעס גוש פֿעראַבשייעט , זיינע
 א הענדע ענטזעהעט , בעשטעכונג ניכט אַנצונעהמען ; דיא אָהרען פֿערשטאַפֿט ,
 א פֿאַן בלוטשולדען ניכטס צו הערען , דיא אויגען צורדיקט , לאַסער ניכט
 א זעהען . (טז) דער וואָהנט אין דער העהע , געשיצט אין פֿעלזענפֿעסטונג
 א זיינע שפּייע ווירד איהם געגעבען , זיין טראַנק איזט איהם געוויס . —
 (יז) דעו קעניג אין זיינער מאַיעסטעט ערבליקען דייע אַויגען , דוא שוועסט אַן
 פֿערנע לאַנדע . (יח) פֿורכטאַם זאַן דיין הערץ : „וואַ איזט דער געהוימשריט
 א בער ? וואַ דער רענטמייסטער ? וואַ דער , דער דיא טהירמע צעהלט ? “ —
 (יט) נון ויהסט דוא עס ניממער מעהר , דאַן כאַרבאַרענפֿאַלק ! — דאַן פֿאַלן

ב א ו ר

א שוליים לכיד , לו כש קונים בכוחים , שבתו ודלקו בלא . (הכ"ל) . כבודים * פיה
 כותים , ותרגום לא תזמור (ויקרא כ"ה) לא תכסה . (הכ"ל) . (יג) שמעו וכו'
 דברי השם : שמעו , אתם הגויים , הרחוקים מארץ ישראל , את הנוראות , שעשיתי במלך אשור
 ואתם הקרובים לה , דעו את גבורתי , שהלאתי לכם . (יד) פחדו וגו' . האנשים החטאים
 אשר בירושלים , פחדו מפני סכרתי , ובדבבנו להסגיר לו את הציר , ואנשי סוכה
 המתעים את העם , ירעדו בלימה ורתת ! לאמור : מי מעמנו יעמוד לפני השחנה הנזר
 והטרף הזה , שהוא משפית כלא אוכלת , אשר תוקד תמיד , לא תכנה ? מי יגור לנו וכו'
 כלומר , מי יעמוד בעבורנו כנגד מסנה הזה , שהוא אש אוכלת ומוקדי עולם ! והחטאים
 והאנשים , אשר נציון , הם שפחדו , כי לא בטחו בה' , שינילם , והם שגנא וסיעתו
 אבל הנדיקים שנה , הם לא פחדו , ובטחו בה' , ולא אמרו , מי יגור , כי ידעו , שהם
 ינילם , באינס אליו , וזעקו והתפללו לפניו , והם חזקיהו וסיעתו . ויונתן תרגם לא
 אוכלת על האל , ותרגם : מן ידור לנא נציון , דנה זהור שכינתיה כאש אוכלת ? מן יתור
 לנא בירושלים ? עתידין רשיעיה לאתדנא , לאתמסרה לגיהנם , יקידות עלם . (רד"ק)
 (טו) הולך וכו' . הנביא השיב על דברי הנבליים : כל איש תמים , ירא אלהים , הסת
 בנדק , ומדבר בישרת לבב ; חיל נאסף בעשק וחמם נבזה בעיניו כמאס , ימשך ידו
 לנלתי קצת אומד , יסתום אזניו , לבל ישמע ענת אנשי דמים , לשפך דם נקי , ויסת
 עיניו , מראות מעשי פועלי און * (טז) הוא וגו' . מנדיק כזה לא יגרע ה' ציון החס
 והרחמים , רק ורכיבהו על צמתי ארץ , וישגבהו עכל גרה וזוקה , כאוכן במבכרי סל
 צחלעיש טור ; טון לבצע ינתן לו מאת נותן לחם לכל בשר , ומשקיו כאמנים העה לו , ונש
 הוא , כי לא יכזבו לעולם * (יז) מלך וכו' . בטח , עם יהודה ! בה' , מנן עורך , וע
 חרפה את עלכך , חזקיהו הנדיק , ציופי הדר יפעתו , אחמו עת סכרתי , ועיניך ישע
 אל ארץ אשור , שהיא רחוקה מארץ יהודה , להפלא על היצועה הגדולה , אשר נעשתה לך
 צאנוד המלך האדיר ההוא * (יח) לבך וגו' . לבך סיה הוגה אימק , טרם זה , כלומר
 כל היום היית בטח , וביית ממשל בלבך , סיה סופר , עתה יצא עלינו כותב המם , וזק
 הכסף עידינו * (רד"ק) . איה סופר את המגדלים . פירוש , שהיה סופר המגדלים
 שהיו בעיר , כי אותם הנתיים הגבוהים היו חזונים , ונתינים יותר נחם , וכל אותה התמא
 ציטויה פה הפסד לא יביה לך עוד . (הכ"ל) . (יט) את עם זפו' . מעתה לא תראה עוד את

יִצְחָהוּ פֶתַח בֵּסֶמֶט : (יג) שִׁמְעוּ רְחוּקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְדַעוּ קְרוֹבִים
 בְּבִרְתִּי (יד) פָּחַדוּ בְצִיּוֹן הַטָּאִים אַחֲזֶה רַעְדָה חֲנֻפִים מִי יִגּוֹר לָעַ
 אִשׁ אוֹכְלָה מִי־יִגּוֹר לָנוּ מוֹקְרֵי עוֹלָם : (טו) הֲלֹךְ צְדָקוֹת וְדַבֵּר
 מִיִּשְׂרָאֵל מֵאִם בְּבִצֵּעַ מַעֲשֵׂי קוֹחַ לַעַר כִּפְיוֹ מִהֶמֶךְ בְּשַׁחַד אִמָּם אֲזַנֵּ
 מִשְׁמַע דְּמִים וְעֵצִים עֵינָיו מִרְאוֹת בְּרָע : (טז) הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֵן
 מִצְדוֹת סְלָעִים מִשְׁגָּבָו לַחֲמוֹ נִתָּן קִסְמָן בּוֹק מִימּוֹ נְאֻמָּנִים : (יז) מֶלֶךְ
 בְּיַפְיֹו תַחְזִינָה עֵינֶיהָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מִרְחָקִים : (יח) לִבָּהּ יִהְיֶה
 אֵימָה אֵיחָ סֵפֶר אֵיחָ שֶׁקֶל אֵיחָ סֵפֶר אֶת־הַמְּגִדְלִים : (יט) אֶת־עַם

גוֹעֵז

ר ש י

(יג) רחוקים • הואמינים בו ועושים רזוני מנעוריהם : קרובים בעלי השונם
 שנתקרבו אליי מחדש : (יד) פחדו בציון הטאים • היאך יונחאו פתח לתשובה :
 מי יגור לנו אש אוכלה • כלומר מי יעמד בעדנו לשכך חימה בוערת ל"ח מי יגור
 לנו פי' מי הוא לנו שיגור ציון עם הנור שהוא אש אוכלה והוא משיב אוהב צדקות
 וכו' : (טו) הולך צדקות • מי הוא יומלחם הולך צדקות : נוער כפיו אש קוט
 בלע"ז (מן הפעל סעקוער • Secouer. בל"א אויז שיטלין) וכן לד' צ"מ קי"ד צ'
 צד"ה נפץ) אוטם • סותם וכן שקופים אטומים (מלכים א'ו) עושה • סוגר
 וכן (לעיל כ"ט) ויעשה את עיניכם : (טז) לחמו נתן • לא יחא מצקס להם
 כי מן השמים יספיקו לו מזון : מימיו נחמיים • מוקר מימיו לא יכזב כלומר זרעו
 יגדל וכל זרעיו יסופקו : (יז) מלך ציפיו תחזינה עיניך • הקצ"ה שהוא מלך
 אותו תחזה מארץ מרחקים שאתה עומד תראה הניסים והגדולה שאעשה לך
 ועם נועז עמקי שפה לא יראה שכינת המלך ציפיו ע"כ • כל זה בצפריים אחרים
 אינו : מלך ציפיו תחזינה עיניך • לך הצדיק חני אומר שהזכה לראות זיו שכינתו
 של מקום : תראינה ארץ מרחקי' תירגם וונתן מסתכל ותחזה בנחותי ארעגיהנם :
 (יח) לבך יהגה חימה כשתראה המולכים והשרים והחכמים של עובדי כוכבים
 שהיו שלטים בחייכן והרי הם נידונים בגיהנם יהגה לבך חימה ותאמר איה
 חכמתן וגדולתן של אלו איה שהיה סופר בחייו ושוקל כל דבר הכמה שהיו שואלין
 ממונו כל ענת מלכות : איה סופר את המגדלים • גם הוא דבר מלכות ממונה
 על בתי המלכות כמה הם וכמה מגדלים מרד לעיר פלוני וכן (תלים מ"ח) סבו
 ציון והקיפופה ספרו מגדליה כמה מגדלים היא זריכה : (יט) את עם נועז •
 כמו לועז אלו קנת החומות שאין לשונם לשון הקדש : לא תראה • לא תחשוב בלבך
 כי כולם יהיו חשיכים ושפלים : נלעג ל' עלגים ועמקי שפה (לעיל ל"ה) כל זה
 לשון נכרית שאין מכירין בלשון הקדש : עמקי שפה • כמו ויהי כל הארץ שפה

אחת

א ז א

ישעיה לג

בָּעֵינַי לֹא תִרְאֶה עִם עֵמְקֵי שְׁפָרָה מִשְׁמוּעַ נִלְעַג לְשׁוֹן אֵיךְ בִּינָה :
(כ) חֲזוּ צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ עֵינֵינוּ תִרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נוֹה שְׂאֲנָן אֶהְיֶה
בְּלִי צִעֲזָן הֵעַ בְּקִמְצָן בְּלִי יִסַּע יִתְדוֹתָיו לְנִצְחָן וְכָל־חֲבָלָיו בְּלִי־יִנְתָקוּ :
(כא) פִּי אִם־שָׁכַח אֲדִיר יִהְיֶה לָנוּ מְקוֹם־נְהָרִים יְאִרִים רַחְבֵי יָדַיִם בְּלִי־
חֶלֶק בּוֹ אֲנִי־שֵׁיט וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבֹרְנוּ : (כב) כִּי־יִהְיֶה שְׁפָטְנוּ יִהְיֶה
מִחֻקְקֵנוּ יִהְיֶה מִלְּקֵנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ : (כג) נִשְׁאוּ חֲבָלֶיךָ בְּלִי־יִחְזָקוּ

כ

ר ש י

לחת (ראשית י"א) : (ב) חזו ציון • ואת מי תראה בלבך להתשבז מלכות
ושררה חת ציון אשר היא קרית בית וועד לנו : כל ינען כל יסח ודומה לו חילון
נעננים (שופטים ל"ד) ומתרגם מישור חגניה וחס נקעים שנשדות שקורין
פושץ בלע"ז (פאסעס • Fosses • כל"א גרובן • לעבר) כמו חגני דארעא מיקרן
שהמים נאספים שם מן ההרים והגזשוסיות ובי"ת של בלענני חומר חני שחונה
נשרשת בתיבה חלא משמשת היא : כל יסע יתרותיו • שקושרין בו מיתרי האהל
כל יסע אותם מן הארץ ממוקום הקיעתם כמו ויסיעו חבנים גדולות (מלכים א'
ה') וכן ויסיעם עם הכרית (שופטים ט"ו) לשון תלישה : (כא) כי אם שם •
כי אם • מוסב על כל יסע יתדותיו ועל כל ינחקו • הרעה לא תהיה כי אם
הטובה ה' יהיה שם אדיר לנו והעיר תהיה מוקום נהרים יחורים • כענין שנאמר
(ביחזקאל ד') וימד חלף ויעצירני נחל אשר לא אוכל לעבור וכן ניבא יואל (מ"ז)
ומעין מבית ה' ינא והוא הנחל שיהא מתגבר והולך : חני שיט • חניה השטה במים :
וני אדיר • ובורני רבתא : (כב) כי ה' שופטנו • שר ושופט שלנו : (כג) נטשו
חבליך

מכלל יופי

שהוא מלאן שוק : גבים ענינו ארבה כתרנוס ארבה גובא : (ה) נשגב / ביכתי מבני
כפעל כי הוא קמון : כק"א , ככ"י , ופירושו מלא ציון משפט ונדקה כי מהיום ההוא
והלאה יהיו בציון עושים משפט ונדקה , וכן תרגם יונתן אמר לממלי ציון עבדי דין
קאוטומו : (ו) חכמת , תי"ו במקום ה"א כמו נינת נובל חלת ענה חסת , מכת בלתי
ברה והדומים להם : (ז) הן ארבלם , המלאך שלהם , וארבל שם גדולה הוא והי"ם לכנוי ,
וכן רבותיט ז"ל זכרו המלאך בזה השם , ואמרו נצחו ארבלים את המצוקים וגשבה ארון הקדש ,
פי כמו שמלת מלאך יאמר על שליח נופני ועל דוכני כן מלת ארבל , וראב"ע פירש כי היא
ירובלים , כי כן נקראת הוי אריאל אריאל , והטעם כאשר יראו ארבלם הרום אז ינעקו
סופה והי"ם לכנוי [ובשרא ארבל פירש ארבלם מלה מורכבת מן ארבלה להם כמו בשלם הנשר
בשל להם , ופירושו ארבלה להם לישראל צרות שינעקו סופה ומלאכי שלום שהם באים בדברי
שלום מר יכביון כשש מסיילת ועו"ל"ש] : (ט) אבל ענין השחתה , וכן על כן תאבל הארץ ,
והארץ בלשון זכר ובלשון נקבה וכן נעתם ארץ , שרץ ארבלם בלשון זכר ובלשון נקבה כדוב :
החסיר לנטון , ענין נשת על דרך משל , כמו הגפן הוכישה והמם עומד : קמל , סת"ס
באתנש

תרגום אשכנזי קט

פֶּאָן אונדרייטליכער , אונפֿערנעהמליכער מונדאָרט , דעססען שפראַכע שטאַמט
 פֿערנד , אונפֿערשטענדליך איזט . (כ) שויע ציון , שטאַרט אונדערס הייליגע
 שטיפֿטעס ! דיינע אויגען ערבליקען ירושלים , איין פֿרידליכער וואָנהפלאַץ , איין
 אונפֿערדריקבאַרעס צעלט — דיא פֿלעקע ווערען ניסמערמעהר אויסגעצאָגען ,
 דיא ווילע רייסען ניא . (כא) פֿירוואָהר ! דאָרט שטאַרט דער עוויגע מעכטיג
 אובער אונס , דאָרט , וואָ שטרעמע פֿאָן ווייטעס אומפֿאַנגע פֿליסען , אַויף
 וועלכען קיין רודערשיף געהט , דיא קיין מעכטיגעס קריגסשיף בעפֿעהרט .
 (כב) יא , דער עוויגע איזט אונדער ריכטער , דער עוויגע אונדער געווענעבער ,
 דער עוויגע אונדער קעניג — ער רעטטעט אונס ! — (כג) דיא שמרוקקע
 לאַססען

ב א ו ר

פֿאָר דער והנמהר , עס , אַזר לאַ חמיע לאַזט , ומדבר בשפה אחרת שאיננה מובנת לך .
 מען — כמו מעס לעוו (תהלות קי"ד ח'), נחלוף דמלכ"ת , עיין סס נביאור החכם ר' יואל
 בריל ז"ל . עמקי שפה משמוע . שהיו מדברים ארמית , שלא היו מבינים אותה ישראל ,
 שלא יחידים , כמו שאמרו אליקים וסנא ויואס אל רבקה (להלן ל"ו י"א) דבר נא אל עבדיך
 ארמית , כי שומעים אכחנו , ואל תדבר אלינו יהודית , באזני העם , נראה , כי העם לא
 היו מבינים ארמית , ולכן אחרת היא עמוקה ובלעגת לאשר לא יביט אותה . (רד"ק) . אין
 בינה . שלא היו מבינים אותו , והענין כפול במלות שונות . (הכ"ל) . (כ) חוה וגו' . עס
 יהודה המאשר ! אַז עיניך וראה ירושלים , קריה נאמנה , עיר קדשנו ותפארתנו , אַזר
 בה בית מועד אלהי אמת ! משכן מנעם היא לכל יושב בה , איהל סוק ותקיף , לא יצחק
 ממקומו , יתדותיו לא יעקרו עוד מן הארץ , ותבלו לא ינתקו עוד . יצען פתרונו לפי ענינו ,
 לאן העתקה ממקום למקום , כאשר תרגם הכשדי : כעשכנא , דלא מתכרך , וכן תרגמתי .
 בל יסע וגו' . ולא משתלפין סכויה לעלם , וכל אטוניהי לא יתפסקון . (הכשדי) .
 (כא) כי וכו' . עס בניין ימלך עלינו ה' בגדולתו ובגבורתו , והעיר תהיה בטורח בחפירות
 עמוקות , רחבות מאד , מליוות נקלי מים כבירים ושיטפים , לא יוכלו לעבור עליהם האויבים
 באניותיהם ובספינותיהם , הגדולות , אשר יביטו למלחמת הים . אם . אס זה פירושו כמו
 אמת , וכן (משלי כ"ג) כי אס יש אחרית , ודומיו . (רד"ק) . וכן מתורגם בל"א . אני
 שיט . שמוליכים אותו במאטים . (רד"ק) . וכן תרגמתי . וצי אדיר . אנית שלקמם
 גדולה , כמו וזים מיד כתיס (נמדבר כ"ד) . (כב) כי ה' וגו' . לא ימשול עוד עלינו עש
 ככרי , רק ה' הוא יספוט משפטנו , ונקמו מאויבינו , והוא יתן לנו חוקים ישרים ונכונים ,
 לעוב לבו , כי הוא מככנו , והוא יזיענו חקף מעול ומום . (כג) נטשו . כתפשו , ואינם
 בטוים

מכלל יופי

באתנא , כלומר נכרת וכתב ר' יונה כי הוא מן קמל נזר"ו כמו קנה וסוף קמלו
 והוסב לפת"ס מפני ההפסק אבל אס היה מגזרת פעל נפת"ח היה באתנא
 קע"ן , וכתב כי זה הטעם בכל מקושות אנמנא פת"ח באתנא נח וסיף פסוק בשמות
 ובפעלים שהיו בלתי נזר"ו ואשר הם מגזרת פעל נפת"ח יאבדו קמן באתנא וסוף פסוק , וכן
 דעת רוב המדקדקים : השרון , פירשו בו ארץ מיאור ומקום דאן ושראו פת"ח : וגוער בן
 פירוש טוער פירותיו לתבואתו , או היא פועל עימד : (י) ארומם , כתב רבי יהודה
 כי שראורוס מבנין התפעל , ומשפט הרי"ש להדגש ועקרו אתרומם בפלם
 אתבונן , ורבי יונה כתבו מפעלי הכפל מבנין כפעל בהשלמת אותיותיו , ואתי הדעות נכונות
 עו , גם יתכן לומר איהיה מבנין התפעל מפעלי הכפל : (יא) קש , מן הכפולים והוא
 פת"ח ב י 17 2

הרגום אשכנזי

שפאטען נאך, ויא קעננען דען מאסטבוים ניכט בעפעסטיגען, דיא זעגעל ניכט שפאטנען; — דא ווירד דעם רויבעס, דער בייטע פיל געטהיילט, זעלרסט לאהמע פלינדערן אונד רויבען. (כד) קיינער דער איינוואהנער קלאגט: „איך ערמאטטע!“ דעם איינוואהנערען פאלק ווירד פערגעכונג דער זינדען ען טרוייל. —

לד (א) נאחט איך, פֿעלקער, הערעט! גאציאנען, פֿערנעהמעט עם! דיא ערדע אונד וואס זיא פֿיללעט מערקע דארויף, דער ערדבאלל אונד אלל' וין פֿלאגט.

ב א ו ר

כטוים • כמו (שמואל א' ל') והגם כטוים • (רה"ק) • וכן תרגמתי אשכנזית • חבליך וגו' • המשך מליבת • בל הלך בו אני שיט וכו', בפסוק כ"א, ושיעור המאמר: הכבד וסב צביתך, מלך אשור המתנשא! כי לא מעבור על הכתלים, אשר סביב לירושלים, כלבטען הכתלים, ולא יוכלו פחובלים לחזק איטב את מורן הספיכה, ולפרוש את היילון, המנהיג אותה, וה' יכה את מחנה הגדול, וינאו יושבי ירושלים, וישללו שלל רב, ואף הפסחים יכלעו עני ירכס, וילכו לבנו בזה • כן • הכן הטיב • (הש"י) • עד • כמו (ראשית מ"ט) צדוקי יאכל עד, והוא שלל כלשון ארמית • (כד) ובל וגו' • לא יכאב אחד מיושבי ירושלים, לאמר: שלט ומטר כח אנכי! רק כלס ירדפו אחרי מחנה אשור המוכה, כי ה' הטוב יכפר בעד חטאתם, ויסלח לעונם, יסוק גופם, ויסיר מחלה מקרבם •

לד (א) קרבו גוים וגו' הכנראה הזאת, ההולכת עד פרשה לה, נחלקת לשני חלקים • בחלק הראשון, מפסוק זה עד פרשה ל"ה, נכא הנביא על מפלת אדום ביד סכרצין מלך אשור, שכבש ארצות רבות בחלק (אזיען) געת ההיא, והפליג בגדל עונש האומה הזאת, שעמדה תחת ממלכת ישראל ביום דוד מלכם (שמואל ב' ח' י"ד), ומרדה לפעמים בימי מלכי יהודה, הבאים אחריו (מלכים א' י"א י"ד וכו', מלכים ב' ח' כ'), והיו שוכלים את ישראל שגאה גדולה וערפ (עיין ירמיהו מ"ט ז' וגו', יחזקאל ל"ה, עובדיהו א') ושמים נצרתם • ובחלק השני, מפרשה ל"ה עד סוף הכנראה, יצייר העלין הקדוש את אומר יושבי ארץ יהודה בימי מלכות חזקיהו הנדיק, במליכות זכות ינעיומות • ופה הראה החכה האלהי את גדלו ודב כמו במלכות המליכה והשיר, עונם התלהבות נפשו הקדושה, ורוממות

מכלל יופי

פת"ם באתנ"ח: (יב) משרפוח סיד, פירוש כמו האננים שאורפים לסיד, או כמו קנינים כסוחים שינתו וידלקו נאש בעהרה כי כשאניס כרותים הם לחים ולא ידלקו במתרה; יצחו, שראו יצת, ונא בהפסק נפת"ם ודג"ש התי"ו מפני ההפסק: (יד) מי יגור לנו, ענין דירה כלומר מי יעמוד בעבורנו כנגד מחנה אשור שהוא אש שוכלה ושוקדי הדום • **אוקלה**, נגרי' עי"ן הטועל, וכן ולהנ אש **אוקלה**, **נוטרה** את הכרמים והדומים להם: (טו) הולך נדקות, חסר ב"ת השמוש כמו נצדקות; ועוצם עיניו, וסותם וכן בדברי רטתינו וזכרונם לזכרה הפעמים עיניו של מות קודם יציאת הגשמה הדי זה אופך דמים: (טז) **מצדות**, שם סמוך והיה ראוי לומר **מצדות** הפ"א בחיד"ק כמו מן נדקה: **צדקות** ואפשר שלא נשתנה מפני כונד הקריאה כי חכנד קריאתו אש היה פ"א: **הטועל** בחי"רק, ולכן לא נשתנה נסעויות להקל הקריאה, וענינו העגדלים הגבוהים והסלעים הרמים: לחמו **בחן**, קמ"ן כי הוא ביטוי: (יז) מרחקים הם"ם נפת"ם, ומלך שזכר עומד במקום פ"א אנים כמנהג המקרא כאלו אמר מלך ביפיו תמוכה עיניך והוא חזקיהו מדאניה ארץ מרחקים פירוש עיניך שהיו רואות עד צתה מלך מארץ מרחקים כמנהג והוא מלך אשור • **לכך** (יח)

ישעיה לג לד קכה

כִּדְהַרְגֵם בַּל־פָּרְשׁוּ גַם אִזּוּ חֶלֶק עַד־שָׁלַל מִרְבֵּה הַבָּבַס נִסְגָּל פְּסָחִים
בְּזוּזוֹ בּוֹ : (כד) וּבַל־יֹאמֶר יִשְׁכֵּן חֲלִיתִי הָעַם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נִשְׂא עֵינָיו :
לִד (א) קָרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמִעַ וּלְאָמִים הַקְּשִׁיבוּ הַשְּׁמַע הָאָרֶץ וּמִלְאֹת

חבל

ר ש י

חֲבָלֶיךָ • הַמוֹטְכִים אֶת הַסְּפִינָה אֶת עֵיר הַחַיִּיבָה : כֵּן הֵכֵן הַיַּעַז • תִּרְגַּם • תוֹרֵךְ
הַסְּפִינָה : בַּל פָּרְשׁוּ נִם • לֹא יוֹכְלוּ לַפְרוֹס • וַיִּלְוֶן הַמִּנְהִיג הַסְּפִינָה : אִזּוּ חֶלֶק
עַד • סֵלֶל עֲדָהָה : מִרְבֵּה • הַרְבֵּה יִחְלְקוּ סֵלֶל הַעַמִּים : פְּסָחִים • (יִסְרָאֵל) שְׂהִי
עַד עַכְשָׁיו חֲלָשִׁים : (פד) וּבַל יֹאמֶר שָׂכֵן • שֶׁל יִסְרָאֵל : חֲלִיתִי • בְּשִׁבְלֵי הַחֹמֹת
שִׂוְאָה בְּחֲתִי הָרַעָה • כִּי הָעַם יִסְרָאֵל שִׁנְקָרְחוּ עִם הַיַּעַז צִירְתָּלִם יִהְיֶה
סְלוֹחַ עֵינָיו :

לד (ד) ונמקו

מוכלל יופי

(יה) לִבְךָ יִהְיֶה אֵימָה , לִבְךָ הִיָּה הַגֵּה אֵימָה טָרַם זֶה : סוֹפֵר אֶת הַמַּגְדָּלִים • לִשְׁוֹן מִנְיָן
[וּבִשְׂרָשׁ סָפֵר אֶת הַמַּגְדָּלִים כְּלוּמַר שֶׁתִּירָא וּמִפְתַּח עֵדִיךָ אֶף עַל פִּי שֶׁכֶּנֶר בֵּא מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ עֲדִיךָ
יִהְיֶה לְבָךְ מִמְּלִכֵי הָאֻמוֹת שֶׁרַם סוֹפְרִים וְזוֹקְלִים הַכֶּסֶף שֶׁהָיוּ לֹקְחִים אִם מִיִּסְרָאֵל אִזּוּ שְׂהִי
סוֹפְרִים אֶת יִסְרָאֵל לְנִלְגוּלָה וְלֹקְחִים הָאֵם מִהַסְּמִינָל , ל"ט] : (יט) טַעַז , כִּמוֹ עוֹ •
וְהוּא כִפְעַל וּשְׂרָשׁ • עוֹ וַיְהִיָּה וְעוֹ וְעוֹ נַעֲבִין אַחַד , וְכֵן תִּרְגַּם יוֹכֵחַ יֵת מִרוּחַ עִם תִּקְיָף ,
[וּבִשְׂרָשׁ יַעֲזוּ וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים נִוְעוּ כִמוֹ לִוְעוּ בְּחֶלֶף לַמַּד בְּנִי"ן כִּמוֹ לִשְׂכַח וּבִשְׂכַח עֵינָיו כִּמוֹ מַעַס
לִוְעוֹ ל"ט] : עֵטְקִי שָׂכָה , תֹאֵר , וְהַגְּפִיר מִמֶּנִּי עֵמֶק וּבְפִלֵס רִשְׁוֹן וְשִׁמּוֹן , וְעֵינָיו
שָׁלַח יַנְיֵשׁוּ אֶל דְּנֶרֶת הַשֶּׁפֶה , [וַיֵּשׁ מִכְרִשׁוֹם עַמְקִי עֵמֶק לִשְׁוֹן עֵמֶק יוֹמֹת
בְּהַסְּףֵךְ אֹתוֹתֵיךָ כִּמוֹ כֶּנֶס כֶּסֶף , וְהוּא לִשְׁוֹן עֵינָיו תִּרְגַּם כְּעֵינָיו שְׂחֹתִי עֵמֶק יוֹמֹת שְׂחֵיית ל"ט] :
(כ) שִׂאֲבָן , קִמְוֹן הַגִּוֹן כִּי הוּא תֹאֵר : בַּל יַעֲזוּ , פִּירוּשׁ לְפִי עֵינָיו אֲבַל יַעֲמֶךָ ,
וּשְׂרָשׁ נַעֲוֹן כִּתְרֵימֵי כַּמְּסַכָּא לֵאלֹא מִתְּפַרֵךְ , כִּי לֹא מִנְּאֲוֵי לֹא חֲנַר בְּמִקְרָא [וּבִשְׂרָשׁ יַנְיֵשׁ
פִּירוּשׁ הַרִיק"ס בַּל יַעֲזוּ מַעֲבִין שֶׁקֶ וְאֶכְרֵר יַנְיֵשׁ וְהַגִּוֹן נִוְסַפֶּת וְהוּא שֶׁסֶ דְּבַר אִזּוּ תֹאֵר , וּפִירוּשׁוֹ
אֲהַל שָׁלַח יִרְדַּ וְשָׁלַח יִהְיֶה מוֹנֵעַ אֲלֵא לְעוֹלָם יִהְיֶה פְרוֹשׁ , ל"ט] : בַּל יִסַּע , פִּירוּשׁ אֲכִילוֹ
אַחַד מִיִּתְדוֹתָיו , וְהִיא שִׂאֲבָר לְנֶחֱסֵה רֹבֵה לִוְמַר זִמְוֵן רַגְוֹ : (כא) בִּי אִם וְגוֹ' • אִם פִּירוּשׁוֹ
כִּמוֹ אֲמַת , וְכֵן כִּי אִם יֵשׁ אַחֲרֵיִת אִם כְּהוּמַר הַיּוֹנֵר יִתְּבַב , וְהַדּוּמִים לְהַסֵּ אֲמַר בְּאֲמַת שֶׁסֶ
בִּירוּשָׁלַיִם אֲדִיר ה' לֵנו הוּא וּבְעִזְרַתֵנוּ וְהוּא אֲדִיר וַיְכּוֹל עַל מַחְנֵה אֲשׁוּר וְאֶף עַל פִּי שְׂהוּא רַב
וְעָנֹם : אֲנִי שִׁיט , פִּירוּשׁוֹ אֲנִי שִׁיט מִמְּלִיכִין אֹתוֹ בְּמַשׁוּטִים עֵינָיו הַשִּׁיטָה בְּלַע"ו רִימַח"ר ,
[וּבִשְׂרָשׁ שׁוּט פִּירוּשׁ רַבִּי יִהוּדָה אֲנִי שִׁיט מַעֲבִין מַשׁוּט בְּאֶרֶץ , ל"ט] : וְצִי אֲדִיר שְׂרָשׁוֹ כֹּהֵ ,
בְּפִלֵס אֶף בְּרִי : לַעֲוִי , הַשְׂדֵה וְעֵינָיו סְפִינָה : (כב) מַחְקָפְנוֹ , יֵתֵן לְנוּ הַמַּקִּים כִּי
הַמוֹשֵׁל יִקְרָא : מַחְקָק כִּמוֹ וּמַחְקָק מִבֵּין רַגְלָיו : (כג) נִטְשׁוּ , עֵינָיו עֲזִיבָה
וְהַנְּחָה , וְהוּא מַעֲבִין כִפְעַל : הַבְּלִיָּה , כִּמוֹ מוֹבִלֵךְ , וְהוּא תֹאֵר לְאֲנָשִׁים שֶׁרַם מַמוֹנִים
עַל כָּל הַסְּפִינָה לְהַנְּהִיגָה : כַּמְּשַׁפֶּתָה , וּבְפִירוּשׁ נַטְשׁוּ כַפְסָקוֹ , אִזּוּ פִירוּשׁוֹ
נַחֲפַשְׁטוּ וְאִיִּם נַטְשׁוּ כִמוֹ וְהַגֵּם נַטְשׁוּ , עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ : עַד שָׁלַל , וְזֶה הַחֲבוּר מִסְתַּתְרָת
עִמוֹ , וְהַגֵּטָן עַד וְשָׁלַל , כִּמוֹ שִׂאֲבָר יִרַח , רִאֲוֵן שִׁמְעוֹן , וְעֵינָיו שָׁלַל , וּתְרַגְוִם שָׁלַל עֲדָהָה ,
וְכֵן בְּנִקְרָא יִשְׁכֵּל עַד : מִרְבֵּה , שֶׁסֶ , בְּפִלֵס מִרְאֵה מִשְׁקָה רֹבֵה לִוְמַר שָׁלַל
רַב שָׁלַל : פְּסָחִים , הוֹקֵל : (כד) וּבַל יֹאמֶר שָׂכֵן , אִזּוּ כִּמוֹ
וְהַכֵּוֹ הַקְּרַב : אֶל בֵּיתוֹ , אֲבַל הוּא עַל הַסּוּבֵן נִתּוֹךְ יִרוּשָׁלַיִם כִּמוֹ שִׂאֲבָר הָעַם הַיַּעַז
בָּהּ נִשְׂא עֵינָיו , וּבְלַע"ו מוֹרַח"ר :

רד (ג) באשם